

בס"ד, ז' אדר התשפ"ה

סנהדרין דף פ' – רוצחים ושוורים שהתערבו, ולד של פרה שהמיתה, ודיני התראה

שאלות:

1. שני ציידים ירו בבת אחת ביער ואדם נהרג, מה דינם?

רוצח שנתערב באחרים

המשנה בסוף הדף הקודם מונה מספר מחלוקות במקרים של רוצחים וחייבי מיתות שהתערבו כיצד נוהגים בהם, ובין השאר רוצח שנתערב באחרים.

הגמרא מקשה על שני ההסברים של **שמואל וריש לקיש**, מברייתא שמביאה את דברי **רבי יוסי בן חלפתא** שאומר "אפילו אבא חלפתא ביניהן". שהרי אם מדובר בתערובת של רוצחים או שוורים, לא שייך לומר שאבא חלפתא הצדיק היה ביניהם.

לכן **רבא** מציע פירוש אחר למשנה: מדובר במקרה שבו שני אנשים עמדו במקום אחד, ומהכיוון שלהם יצא חץ והרג אדם, אחד מהם ירה את החץ ולא ידוע מי. במקרה כזה שניהם פטורים כי אין הוכחה מי הרוצח. על זה אומר **רבי יוסי** "אפילו אבא חלפתא ביניהן" - כלומר, אפילו אם אחד מהשניים היה צדיק כמו אבא חלפתא שלא סביר שהוא הרוצח, עדיין שניהם פטורים כי אין עדות ברורה.

ומאחר שבמקרה הזה ברור שגם **ר' יהודה** לא יאמר להכניסם לכיפה, שהרי אחד מהם הוא אדם רגיל לגמרי, אולי אפילו צדיק, לכן **רבא** ממשיך ומתקן את המשך המשנה: ושור שנגמר דינו שהתערב בשוורים אחרים כשרים - **חכמים** אומרים שסוקלים את כולם כי מעורב בתוכם שור שחייב סקילה, ו**ר' יהודה** סובר שלא מטריחים את בית דין לסקול את כל השוורים אלא מכניסים אותם לכיפה שימותו מעצמם.

2. הפרה בהריון של ראובן נגחה והרגה אדם, האם העגל שנולד מותר בהנאה?

דין וולד של פרה שהמיתה

הגמרא מביאה ברייתא שמסייעת להסבר של **רבא** במשנה: הברייתא דנה בפרה שהמיתה אדם וילדה:

- אם ילדה לפני גמר דינה - הוולד מותר
- אם ילדה אחרי שנגמר דינה - הוולד אסור (עובר ירך אמו ונאסר איתה ביחד בגמר הדין)

הברייתא ממשיכה ואומרת שאם הוולד האסור הזה התערב בוולדות אחרים, **חכמים** אומרים שכונסים אותם לכיפה, ו**ר' אלעזר בר' שמעון** אומר שמביאים אותם לבית דין וסוקלים אותם - בדיוק כמו **שרבא** פירש את המחלוקת במשנה שלנו.

הגמרא מקשה מהחלק הראשון של הברייתא שהוולד מותר, על דברי **רבא** במקום אחר שהוא אומר שבהמה מעוברת שנגחה, גם העובר נאסר כי נחשב שגם הוא נגח.

לכן הגמרא מתרצת ומעמידה את הברייתא שהפירה התעברה אחרי הנגיחה: אם היא התעברה וגם הספיקה ללדת לפני שנגמר דינה - הוולד מותר כי הוא לא נגח ולא נגמר דינו, אבל אם היא גם התעברה וגם ילדה אחרי שנגמר דינה - הוולד אסור כי היא אסורה אחרי גמר דינה.

אבל הגמרא מקשה שהדין הזה שהוולד אסור לא מסתדר לדעת מי שסובר ש"זה זזה גורם מותר" - שכשיש שני גורמים לדבר, אחד אסור (במקרה שלנו הפירה שנגחה) ואחד מותר (האבא של הוולד, הפר שלא עשה שום דבר), אז הוולד אמור להיות מותר.

לכן רבינא מתרץ שמדובר במקרה שהתעברה לפני גמר דינה אבל ילדה אחרי גמר דינה - והוולד אסור כי "עובר ירך אמו", ולכן כשנגמר דין האם למיתה, גם הוולד שהיה במעיה נאסר איתה ביחד.

3. חזי עבר באור אדום וגם לא הדליק אורות. איזה קנס הוא יקבל?

התראה מפורשת בחייבי מיתות

המשנה אמרה: "שכל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה נידונין במיתה הקלה".

הגמרא מסיקה מדברי המשנה: שאדם שהותרה (הוזהר) על עבירה שעונשה מיתה חמורה, נחשב כאילו הותרה גם למיתה קלה. כלומר, אם התרו באדם שעל עבירה מסוימת הוא מתחייב סקילה, והתברר שעונשו מיתה קלה יותר, ההתראה תקפה והוא יתחייב במיתה הקלה.

ר' ירמיה דוחה את הראיה הזו ומסביר שהמשנה מדברת במקרה שהתרו בו סתם שהוא חייב מיתה, בלי לפרט איזו מיתה. והמשנה היא כשיטת התנא של הברייתא שאומרת: כל חייבי מיתות שבתורה (חוץ ממסית שלא צריך התראה) אין ממיתים אותם אלא בעדה (בית דין של עשרים ושלושה), עדים והתראה, ועד שיודיעוהו שהוא חייב מיתת בית דין.

ונחלקו בזה תנאים:

- תנא קמא סובר שמספיק להודיע לו שחייב מיתת בית דין.
- ר' יהודה סובר שצריך להודיע לו בדיוק באיזו מיתה ייהרג.

תנא קמא לומד את הדין מהמקרה של המקושש בימי משה, שלמרות שלא ידעו באיזו מיתה לדון אותו (שהרי אפילו משה לא ידע עד שנאמר לו מפי הגבורה), בכל זאת הוציאוהו להורג.

ר' יהודה חולק ואומר שהמקושש היה הוראת שעה על פי דבר ד' ולא לומדים ממנו לדורות.

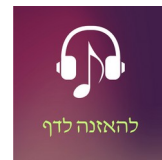
4. אבי הוא המחנך בכיתה של דוד הבן שלו. דוד שם לב שאביו טועה בהסבר. כיצד עליו להעיר לאביו?

נסקלין שנתערבו בנשרפין

המשנה אומרת: "הנסקלין בנשרפין, רבי שמעון אומר נידונין בסקילה שהשריפה חמורה, וחכמים אומרים נידונין בשריפה שהסקילה חמורה..."

ר' יחזקאל לימד את בנו רמי את המשנה בנוסח: "הנשרפין בנסקלין" (מעט נשרפים ברוב נסקלים) - ר' שמעון אומר ידונו בסקילה שהשריפה חמורה.

רב יהודה (בן אחר של ר' יחזקאל) העיר לאביו שלא ילמד כך, כי אם מדובר שרוב הנידונים לסקילה, לא צריך את הטעם ששריפה חמורה כדי לדון אותם בסקילה - מספיק הטעם שהולכים אחרי הרוב.

לכן **רב יהודה** מתקן שצריך לגרוס במשנה: "הנסקלין בנשרפין" (כשרוב הנידונים לשריפה), ועל זה אומר **ר' שמעון** שידונו בסקילה כי שריפה חמורה יותר.

ר' **יחזקאל** הקשה על בנו: אם כן, בהמשך המשנה כתוב **שחכמים** אומרים שידונו בשריפה כי סקילה חמורה - והרי גם כאן לא צריך את הטעם הזה, מספיק שרוב הנידונים לשריפה!

רב יהודה מתרץ שבמשנה **חכמים** לא באו לתת טעם לדבריהם, אלא הם משיבים לשיטת **ר' שמעון**: שאומר ששריפה חמורה ולכן צריך להקל. הם עונים שבאמת סקילה חמורה יותר. אבל גם הם ידונו לשריפה כי הולכים אחר הרוב.

כש**שמואל** שמע את סגנון דבריו של **רב יהודה** לאביו, הוא אמר לו: אל תאמר לאביך בנוסח שאמרת, שהרי שנינו בברייתא: מי שהיה אביו עובר על דברי תורה, לא יאמר לו "אבא עברת על דברי תורה", אלא יאמר לו "אבא, כך כתוב בתורה?" והגמרא מקשה שסוף סוף גם בלשון תמיהה זו הוא מביישו, ו**מתרצת** שיאמר לו: "אבא מקרא כתוב בתורה כך וכך", והאב יבין מעצמו.